

AUGSBUURT, DE HERVORMDE KERK

Geschiedenis en exterieur

De kerk van het dorpje Augsbuurt, ook wel Lutjewoude genoemd, is gebouwd in 1782, in de plaats van een middeleeuws bakstenen kerkgebouw. Uit opgravingen bij de tegenwoordige kerk is gebleken dat deze op middeleeuwse funderingen staat! De kerk heeft aan de oostzijde een driezijdige sluiting met rondboogvensters in de schuine zijden. In de noord- en de zuidmuur bevinden zich twee rondboogvensters. Het muurwerk is op de hoeken halverwege de noorden de zuidmuur versierd met lisenen. De nagenoeg geheel ingebouwde toren heeft aan elke zijde een galmgat en wordt bekroond door een korte achtzijdige spits. De rondbogige ingang tot de kerk bevindt zich in het enigszins uit de westmuur uitspringende westelijke deel van de toren. Boven de ingang zit een steen met het wapen van Kollumerland. Bij werkzaamheden aan de toren in 1912 stortte deze in. Daarna vond herbouw plaats van de toren, de westgevel en de westelijke travee van de kerk. De tegenwoordige luidklok in de toren is in 1950 aangebracht, ter vervanging van de in 1917 door Van Bergen te Heiligerlee gegoten klok die in 1943 door de Duitse bezetters was weggehaald. Deze was in de plaats gekomen van de klok die in 1658 door Jurjen Balthasar uit Leeuwarden was vervaardigd. Volgens bewaard gebleven aantekeningen uit de 19de eeuw zou de kerk tot kort voor 1885 zes gebrandschilderde glazen hebben bezeten, die dateerden uit 1782 en waren geschonken door stadhouder Willem V, grietman Martinus van Scheltinga en verschillende bestuurs- en rechtscolleges van Friesland. Tot 1971 is de kerk door de hervormde kerkelijke gemeenschap van Augsbuurt in stand gehouden. Deze was gecombineerd met de hervormde gemeente van Kollum. Krachtens een overeenkomst uit 1860 was de predikant van Kollum verplicht vier keer per jaar een dienst te verzorgen in de kerk van Augsbuurt. Dat gebeurde in de zomermaanden, omdat de kerk geen verwarming had. Op 10 november 1971 werd de kerk van Augsbuurt overgedragen aan de Stichting Alde Fryske Tsjerken. De laatste restauratie van de kerk werd in 1976 voltooid. Tot 1977 zijn er nog de vier jaarlijkse kerkdiensten gehouden, maar in dat jaar kreeg de kerk een nieuwe bestemming. Sedertdien doet het gebouw dienst als muziekkapel van de Streekmuziekschool "de Wáldsang" te Buitenpost. Gedurende het schooljaar wordt er iedere zondagmiddag gemusiceerd door docenten en leerlingen van de muziekschool en ook door kunstenaars en ensembles van buiten.

Interieur

De kerk wordt overdekt door een houten tongewelf, dat op een iets verbrede voorlijst steunt. De muren zijn verankerd door trekbalen. De tegen de oostmuur opgestelde preekstoel dateert van omstreeks 1670. Het is de enige in Friesland met een vierkante kuip en klankbord. De zijanten van de kuip en de onderkant van het klankbord zijn versierd met gekorniste panelen. Als hoekversiering heeft de kuip gladde, vrijstaande kolommen. Op het voorpaneel is een voorstelling uitgesneden van Mozes en Aàron. Zij staan op voetstukken voor een draperie en houden de Tafelen der Wet ("DE THIEN GEBODEN") vast boven de Ark des Verbonds. In de ruimte tussen de voetstukken is het alliantiewapen Aylva - Aylva afgebeeld, met daaronder de vermelding "E.V. Aylva L.V. Aylva". Het doophek is aan de bovenzijde opengewerkt met balusters. De twee overeenkomende rechthoekige rouwborden, een aan de noordmuur en een aan de zuidmuur, zijn gevat in een omlijsting van kolommen die een hoofdgestel dragen. Op elk van de borden bevindt zich een ovaal wapenschild onder een parelkroon. Op het bord aan de noordmuur is het tussen een eikentak en een lauriertak gevatte wapen afgebeeld van Ietske van Scheltinga, echtgenote van Willem Lievius van Fiersen, die officier was in het regiment van de hertog van Saksen-Eisenach. Ietske van Scheltinga overleed op 28 augustus 1708, 29 jaar oud. Het bord aan de zuidmuur bevat het door lauriertakken omgeven wapen van Catrijnaan Scheltinga, die op 6 december 1712 overleed, op negentienjarige leeftijd. In de vloer ligt een aantal 17de eeuwse grafzerken, die deels beschadigd zijn. Een grote gebeeldhouwde zerk dekt het graf van Syds Roorda, overleden op 28 februari 1617, 49 jaar oud. Het Latijnse gedicht op de zerk vermeldt o.a. dat Syds Roorda zeer moedig had gestreden tegen de Spanjaarden. Bij de preekstoel ligt een zandstenen zerk uit de 12de eeuw, die versierd is met Jeruzalemkruisen en kromstaven. Deze is afkomstig van een priestergraf. De namen van de adellijke personen op de preekstoel, de rouwborden en de zerken herinneren aan de families die de vroegere Clant State bewoonden. Clant State lag op een omgracht terrein, even ten noorden van de kerk. In 1757 werd de state afgebroken. De kleine zesarmige koperen balkkroon dateert uit de 18de eeuw. Tegen de westmuur hangt de complete predikantenlijst, waarop de namen en de ambtsperiodes vermeld staan van de predikanten die aan Augsbuurt verbonden zijn geweest: van "Petrus Pastor, weleer Roomsche Priester, Om de Waarheid verbannen" in 1567 tot en met Ds. R. Dijkmeijer, die in Februari 1970 afscheid nam van Kollum en Augsbuurt. Van de oorspronkelijke banken resteren er nog vier. Zowel in de noordwestelijke hoek als in de zuidwestelijke hoek zijn twee gehandhaafd. De vensters in de schuine zijden van de oostelijke sluiting zijn

voorzien van glas-appliqué-ramen van de hand van L.J.J.H. Ramaker te Groningen.

Het **orgel**, dat in 1999 kon worden aangeschaft dankzij schenkingen van particulieren en de Stichting Steunfonds Muziekkapel, is in 1966 gebouwd door Bernard Pels en Zoon N.V. Het heeft de volgende dispositie: Roerfluit 8' (bas/disc); Prestant 4' (bas/disc); Ged. Fluit 4' (bas/disc); Fluit 2' (bas/disc); Mixtuur V sterk (bas/disc). Pedaal aangehangen.

T.E. van Popta
2001

Literatuur

- Herma M. van den Berg, De Nederlandse Monumenten van Geschiedenis en Kunst / De provincie Friesland / Noordelijk Oostergo / Kollumerland en Nieuw Kruisland, 's-Gravenhage 1989.
- Documentatie van de heer T. de Jong, Emmeloord.